

lari videtur: quae assentatio et in ipsius Pastoris auctoritatis venerationisque detrimentum verti consuevit. Nam si quum Pastor laudare debet ac vult fides ei haud adhibetur, omnis laudis vis disperditur: sicque praecipua aemulationis adiumenta, veluti ludicrae res a fidelibus haberentur; nam *honor et gloria satietate languescunt*¹. De cetero Sapientiae monitum extat: *Lauda virum post consummationem*², et alibi: *laudavi magis mortuos quam viventes*³; quae tamen haud ita rigide accipienda sunt ut fidelium bene actaeorum in vita numquam laudentur. — Quin immo et post mortem tum in personis, tum in eorum operibus parce laudandis, quo dum veritati consulitur, salutare laudationis effectus in viventes magis magisque augentur.

d) Distributive ac sincere laus decernenda est, de quibus quae ad rem mox recolimus sufficiunt.

Coronidis ergo quae de iustitia et aequitate Pastoris in regimine servanda principia recolimus, paucis colligimus. — Ut iustitia Pastoris, regimini debita, revera fidelibus benefica, ac ipsi liberatrix sit [*iustitia Rectorum liberabit eos*⁴] non corrigat ac puniat tantum, sed et laudet ac praemiet oportet. Et pastoralis, enim, in regimine poenae et praemia veluti bina eius rotae fulcra habenda sunt, quorum si unum alterumve nutetur, ut et rota strepat primum, ac deinde diffringatur comminaturque necesse est. — At ne tum poenae, tum praemia mortemque quibus sanitatem vitamque afferre intendunt, inferant, ut in iustitia fundamentum sortiantur, in discretionem ductricem⁵ teneant, ac in caritate inspiratricem habeant, omnino decet. — Fulgidus, igitur ac beneficus iustitiae sol in pastoralis regiminis firmamento adeo semper, magis magisque in dies, resplendeat, ut quidquid passiones sapit valenter dissipando, omnes omniaque eo collustrentur, foveantur ac vivificentur uberrime. Tunc, enim, tantum, *iustitia ac iudicium* [Pastoris] *sedis praeparatio ac correctio*⁶ erunt, ac *aequitatem videt vultus eius*⁷, quibus *itineria devia, quae ad mortem ducunt*⁸, devitando, adeo fideles *iudicabit in aequitate*⁹ ac *in ipsam vivificabit illos*¹⁰, ut in dilectae parociae castris [in quibus laetanter erunt] *in Domino qui dedit illis doctorem iustitiae*¹¹, laetari valeant, et *iustitiae armis a dextris et a sinistris*¹²

¹ Aristoteles, *Elhic.* Lib. I, cap. 5.

² *Eccles.* XI, 30.

³ *Id.* IV, 2. — Cfr. *Id.* XI, 2.

⁴ *Prov.* XI, 6.

⁵ *Psalm.* XCVI, 2.

⁶ *Id.* XX, 8.

⁷ *Prov.* XII, 28.

⁸ *Psalm.* LXVI, 5.

⁹ *Id.* CXVIII, 40.

¹⁰ *Joel.* II, 23.

¹¹ *II. Corinth.* VI, 7.

¹² *I. Joan.* V, 19.

muniti, ac per *mundum totum in maligno positum*¹³ illaesi pertransiando, in Supernis Aeternae Patriae atriis, sanctam, perpetuam, inviolabilemque Iustitiam, quae Ipse Deus est, assequi possint valeantque. *Diligite, ergo, iustitiam qui iudicatis terram*¹, *pro iustitia agonizare et usque ad mortem certa pro ea*².

CAP. IV.

DE BONI PASTORIS SCIENTIA

Articulus unicus.

QUAE ET QUANTA IN PASTORE ESSE DEBEAT.

§ I. — De Pastoris scientia generatim spectata.

SUMMAE RERUM. — 155. Quanti intersit Pastorem doctum haberi. — 156. Quae eius scientia. — 157. Quantum scientiae in eo requiratur.

155. — Scientiam in Pastore necessariam prorsus esse tantae rationis persuasio est ut nulla demonstratione, sed enunciatione tantum indigeat. Siquidem qui ab Ecclesia ponitur parociam moderari nulla profecto aliena utilitate tali perfungetur munere nisi, praeter vitae sanctitatem, prudentiam ac iustitiam, doctrina etiam fideles praebet; non, enim, bonus Pastor, nisi et doctor. Nec tacendum tum fideles maiore sane reverentia teneri erga eum qui [non solum probitate spectabilis, sed etiam doctrina sit illustris, quum peculiarem honorem docto viro conferre, maxime si hic vitae sanctitate gratus existat, altae doctrinae proprium sit. Haec quidem sanctitas, profecto, primum et omnino necessarium ornamentum boni Pastoris esse debet, ac veluti substratum totius aedificii; verum et ipsum aedificium doctrinae superstruendum fundamento est, sine quo illius utilitas sane evanescit omnino. — Itaque, Pastor, tot tantorumque nominum quibus doctus esse vir tenetur bene conscius, ut laude etiam doctrinae, spei quam de eo sibi repro-mittit Ecclesia apprime respondeat, omni contendat nisu; ac illud prae oculis habens, hisce praesertim diebus, non progredi in via doctrinae

¹ *Sap.* I, 1.

² *Eccles.* IV, 33.

idem esse ac regredi, constanti studio, de ea adipiscenda cogitet, nihilque ad rem intentatum dimittat. *Rex sapiens stabilimentum populi est* ¹.

156. — Quae scientia in Pastore requiratur praefiniri, generali ratione, non potest, nisi indolem ipsam ac naturam pastoralis regiminis recolamus eam esse potissimum, quae in fidelium sapienti cordis et mentis cultura consistit: cui culturae tum scientia ecclesiastica, tum profana ac, si ita loqui decet, dioecisana multum afferunt emolumentum. Quamobrem Pastor:

a) Scientia prophana, eaque tum practica, tum theoretica, polleat. Ad rem vero:

I) Theoreticam perficiunt omnes scientiae ac litterariae rei cognitiones quas in politiori hominum societate omnes vere exculi viri possident, propter quas hi recentiora quaeque humanae mentis inventa ac cogitata referre et expendere norunt. — Maxime vero ei qui ad pastoraalem moderationem destinatur, necessaria scientia est eorum legum ac documentorum quibus ars nobilissima regiminis in genere et potissimum illius animarum regitur: his si destituatur Pastor, initio nutans, in progressu haesitans, in exitu infelix, ut plurimum, invenietur. — Animarum vero Pastor ut quae civilis societatis cum paroecia relationum leges sint perbelle cognoscat necesse omnino est, ac liquido res patet.

II) Practica scientia, alio nomine, vitae sapientia dicitur, cuius virtute praecedens theoretica doctrina amittit quidquid ad arduum principiorum ac conceptuum dominium spectat difficultatis ac incertitudinis, ac veluti spiritu et sanguine actionis, et experientiae et cotidiani usus, in quibus multa docebit provecta prudentia, perfluitur et vivificatur. Nam si Pastor doctrinae tantum et non actionis vir fuerit, magnus quidem habebitur fortasse in folio, parvus tamen in solio: plura diserte loquetur, plurima tamen male agendo perdet. Id autem multo magis praesentia tempora dedecet, quae, profecto, potius in oppositam partem nituntur, ac quidquid actuosum et practicum non est, vix non despicunt contemnuntque.

b) Verum si haec de scientia profana existimatio et necessitas, multo maior scientiae ecclesiasticae ac dioecisanae erit, de quibus mox dicemus.

157. — De huius scientiae et doctrinae in Pastore quantitate id tantum dicendum: quantum potes, tantum aude; quo magis egregia, quo excellentior doctrina, eo uberius Pastoris ministerium. Ceterum cavendum ne in huiusmodi quantitate magis latitudo quam altitudo do-

¹ Sap. VI, 26.

minetur: quum non quidem sciolus, sed vere sapiens Pastor commendari possit, ac non homines encyclopaedici qui dicuntur, sed revera docti et prudentes, immo magis sapientes quam scientes, muneri huic gerendo pares fiant. Quamobrem Pastorem illum qui scientia ecclesiastica, dioecisana et practica excellens, in caeteris aurea mediocritate contentus fuerit, antefendum existimamus.

§ II. De Pastoris scientia peculiari modo spectata.

SUMMAE RERUM. — 158. Animadversiones praeviae. — 159. Quae lex a Pastore dignoscenda. — 160. De eius interpretatione ac praxi. — 161. De legis promulgatione. — 162. Conclusio.

158. — Ne cunctae quas tum sanctitatis ac charitatis, tum prudentiae ac iustitiae hucusque tradidimus normae ad nihilum redigantur, neve Pastor per autocraethiae vel tyramnidis, fideles vero per anarchiae semitas deducantur, ut per legem, cum lege et sub lege paroeciam ipse regat prorsus expedit. Unde, enim, abest lex, ibi adest grex, qui potiusquam amore, ferulae sibiloque Pastoris parendo, magisquam ad pascua, ad tonsorem et lanistam ducitur. At *ignoti nulla cupido*, et si cupido mala cupido; proinde ut sui regiminis normas legesque Pastor cognoscat necesse est.

159. — Haec vero lex a Pastore apprime cognoscenda, aestimanda, colenda, tuenda, ac observanda, in *generalem ac peculiarem* dispesci potest, nimirum:

a) Lex generalis pastorale regimini praestituens normas tum a S. Canonibus, tum a SS. RR. Congregationum decretis praescribitur, et ut e duplici hoc saluberrimo salutis fonte aquam [fidelibus praebendam] Pastor continuo hauriat, quam maxime suademus. Nil, enim, in animarum regimine maioris momenti quam Ecclesiae menti omnimode obsequi.

b) Legem peculiarem dioecesis, seu synodi ordinationes ac decreta, quibus tantum caeterorum omnia officia optime geruntur, Pastor cognoscat omnino oportet. In quo, igitur, nullam omittere industriam ipse potest, sed adeo sollertem, continuo, ac perseveranter suae dioecesis synodales regulas perlegere ac meditare ut fere memoria teneat, ac non litteram tantum, sed et eius immo spiritum fere in succum et sanguinem convertat. *In lege Domini voluntas eius, et in lege eius me-*

*ditabitur die ac nocte*¹: *legem tuam in medio cordis mei*²; *non recedat, igitur, volumen legis ab ore tuo*³.

160. — Sed, vel ad hanc officialem legem interpretandam, vel ad eam in praxi deducendam peculiaria Pastoris iussa continentur, de quibus sequentia ad rem principia prae oculis habeantur:

a) Non dominus, sed custos dispensatorque legum Pastor est.

b) Lex ad fidelium bonum Pastori traditur.

c) Lex pro hominibus condita est, et cum impossibilia non iubeat Deus, neque ea homines iubere possunt.

d) Lex pro omnibus condita est, qui, coram lege, pares omnes sunt.

e) Fidelibus aliquid contra, vel supra legem praecipere Pastor nequit, illud iuxta Altissimi: *Non addetis ad verbum quod vobis loquor, nec auferetis ex eo*⁴.

f) Leges non facile commutandae, nec facile super ipsis dispensandum. *Quum, igitur, necessitas urget, excusabilis dispensatio est: ubi utilitas provocat, laudabilis est: cum nil horum est, non plane fidelis dispensatio, sed crudelis dissipatio est*⁵. — Attamen et hac in re ne quid nimis, et *sicut iniusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, ita legitima desiderantibus non est differenda petitio*⁶. Quae omnia in ecclesiasticis praeceptis dispensatione locus obtinent, de quo inferius pluries dicemus⁷.

161. Tandem et peculiaria paroeciae traditiones ac consuetudines bono Pastori commendandae quam maxime, quum ex ipsis illud legis robur habeatur quo facilius prima ad praxim deducuntur. Idcirco, cum primum tuam pastoralementem ingredieris ditionem, quae quoad Parochi cum fidelibus, in divini cultus exercitio traditiones consuetudinesque vigeant noscere curabis, easque [in quantum diversae circumstantiae suunt] ad unguem colebis. Hac ratione, dum complures in grege devitabis munitationes, et novitatum scopulum effugies, quod sane ad pastoralis regimini bonum assequendum omnino pernecessarium.

162. — Tum humanae, tum divinae scientiae humiliter gestans facem in sui regiminis itineribus tam sapienter Pastor incedat, ut ad optimae christianae observantiae metam fideles dilectos deducere

¹ Psal. I, 2.

² Psal. XXXIX, 9.

³ Ios. I, VIII.

⁴ Deuteronom. IV, 2.

⁵ S. Bernardus, *De Consideratione*, Lib. III, Cap. 4.

⁶ Gregor. Magn. *Epistolar.* Lib. III, indict. 6, Epist. 3, ad Adeodatam.

⁷ Cfr. indic. alphabetic., *Dispensatio, Praecepta.*

ipse valeat. Perplurima, enim, eaque gravissima per hanc gradientibus viam ab inimico homine eis poni obstacula nemo ignorat, quae quomodo superari possint edocere ac adiuvere Pastoris est, qui non propter corpus tantum, sed, in primis et ante omnia, propter christifidelium animas regiminis curam suscepit. At, *luctandum est cum hostibus non imperitis qui ad elegantiam studiorum, scientiam saepe dolis consutam adiungunt, quorum speciosae vibrantesque sententiae magno verborum cursu sonituque feruntur, ut in iis videatur quasi quid peregrinum instrepere. Quapropter experienda mature sunt arma, hoc est optima doctrina seges comparanda omnibus quicumque sanctissimi perarduisque muneribus in umbratili vita se accingunt*¹. Sed quomodo, quaeso, haec omnia Pastor ille tum in se, tum in fidelibus prestabit qui qua via gradiendum sit, ipse ignoret? Ut, igitur, scientiae merum sibi animabusque Pastor propinare valeat, sibi assidue comparet, quo propria potestate haud abutendo, viam, veritatem ac vitam dilectis filiis erit. *Qui docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenti*².

Quae de Pastoris persona [ex dicendis magis eliquanda] quibus, nostris pro viribus, pulchram ac fere supernam eius effigiem exculpere contendimus, hisce absolvuntur. — Sancta ac aliquid divini praeseferens boni Pastoris imago, dummodo fulgens sanctitatis caritatisque diadema gestet in capite, validam prudentiae lorica ferat in pectore, scientiae facem in dextera praeferat, ac iustitiae stateram in sinistra protendat. Hisce, enim, tantum, praeclarum exemplum ac adiumentum praebendo fidelibus, in peracerbo huius mortalis peregrinationis aequore, ac in arduis christianae observantiae itineribus, dux praevalidus, protectio firma, insigne solatium ipsis Pastor erit. — Neque in his adipiscendis adhibendisque virtutibus numquam satius se fecisse existimet Pastor; in his, enim, non progredi regredi est, et tantae molis ac momenti quippe pastoralis evadit regimen, ut, haec in humanis, numquam satis attingi servarique possint. In sanctitatis, igitur, caritatis, prudentiae ac scientiae arduis semitis adeo perseveranter incedat Pastor, ut Deo acceptus, spiritualibus dilectisque filiis revera utilis, Sanctae Ecclesiae gratus, ex praeclaris eius filiorum gestis, hic in

¹ Pius PP. X, Motu Proprio, *Sacror.*

² Daniel, XII, 3.

Antistitum, I octobr. 1910.

terris [in quantum licet] gaudium, in aeternitate vero sanctae haereditatis coronam a Domino accipiat. Tunc ante Tronum Altissimi prostratus ac fidelium suorum plaudente caterva Pastor circumdatus, Psalmistae illa una cum ipsis, laetanter canebit: *Custodiens parvulos Domini humiliatus sum et liberavit me*¹; *semen Israel servi Eius, filii Iacob electi eius*²; *confitemini Domino quoniam bonus*³, *quia in omnia saecula misericordia Eius*⁴.

¹ *Psalm.* CXIV, 6.² *Id.* XXI, 25.³ *Judit.*, XIII, 21.⁴ *Daniel.* III, 90.

PARS ALTERA

DE

BONI PASTORIS

OPERA

EIUSQUE PECULIARIBUS OBLIGATIONIBUS

Quemadmodum in salutari addiscenda arte, si generalia tantum principia legesque quibus humani corporis oeconomia firmatur ac regitur, et rationes quibus universim vires nostras aggredi et extenuare morbi valent cognoscantur ac perspiciantur minime sufficit, sed per singulas doctrinae partes regulasque discurrere, immo veluti singularum affectionum origines, progressus et decremента scrutare, singularumque medicinarum attingere virtutes oportet; ita et nobis, postquam praecipuas at generales, pastoralis regiminis recolimus normas, peculiarem eorum praxim investigare ac in re agendi rationem practicam memorare oportet. Ad hoc vero [brevitatis perspicuitatisque causa] si quid cum singulis qui vel in Pastoris sollicitudinis partem vocantur [eius Praepositi ac aequales], vel eius curae subsunt [Coadiutores ac fideles scilicet] praestare ipse debet memorabimus, satis nos acturos existimamus. De his, igitur, ex ordine [canonicis, ut plurimum, adductis normis] concinne at ad bonum pastoralis assequendum regiminis quod satis fuerit, recolemus. Sed in primis et ante omnia, quaedam praeliminaria praecedant oportet.